

IZVEŠTAJ O RADU NARODNIH BIBLIOTEKA BEOGRADA ZA 1962.GOD.

Ove godine nismo dobili izveštaj samo iz opštine Grocka. Podaci o situaciji u ovoj opštini, koji su izneti u ovom izveštaju delimični su, a prikupili smo ih prilikom obilaska opštine. Ostale biblioteke dostavile su, uglavnom, dobre i iscrpne izveštaje. Sto se Krnjače tiče, u ovoj opštini još uvek nema ni biblioteke niti bibliotečke mreže.

Sada smo u mogućnosti da damo potpuniji pregled situacije i u prigradskim opštinama, što prošle godine nije bio slučaj. Takođe, ovoga puta imamo tačne podatke o broju bibliotekskih ogranaka sa stacioniranim i pokretnim knjižnim fondovima, kao i o strukturi čitalaca u opštinskim bibliotekama.

Za sada još pet opština nemaju zvanične matične biblioteke. Centralne biblioteke u opštinama Vračar i Surčin čekaju da zvaničnim rešenjima budu proglašene za matične. Centralne biblioteke u Novom Beogradu i Grockoj pripojene su Radničkom odnosno Narodnom univerzitetu ovih opština, a centralna biblioteka u Barajevu pripojena je Kulturnom centru Barajeva. Sve pomenute biblioteke vrše izvesnu funkciju matičnih biblioteka na svojim opštinama jer su je one delimično vršile već i ranijih godina, pre dolaska Zakona o bibliotekama, mada se može izraziti sumnja u to da će je moći i dalje vršiti kad zato ne budu dobijale određena finansijska sredstva i ako im se ponovo ne da samostalnost i samoupravnost u radu.

Upravnik centralne biblioteke u Surčinu usmeno nas je obavestio da se svaki čas očekuje da Surčinska biblioteka dobije Status matične biblioteke. Međutim, još do sada nismo dobili nikakav zvaničan akt o tome.

Početkom 1962. godine Biblioteka Grada je izradila Izveštaj o radu narodnih biblioteka Beograda, koji je dostavila Sekretarijatu za Kulturu NO grada Beograda, u kome je, pored izveštaja o tekućim poslovima i problemima, izložila i koje su narodne biblioteke proglašene za matične na opštinama, koje opštine nisu još donele odluku o proglašenju jedne od svojih narodnih biblioteka za matičnu, mada je zakonski rok za donošenje takve odluke već odavno bio prošao, kao i koje su biblioteke pripojene drugim kulturnim ustanovama. Uzimajući u obzir da se ova tenden-

cije pripajanja biblioteka drugim kulturnim ustanovama ili institucijama može da proširi na druge opštine, Biblioteka grada Beograda je preduzimala mere za zaštitu ovih kulturnih ustanova da bi se sprečila postojeća i eventualno buduća nastojanja za njihovo pripajanje drugim kulturnim ustanovama, kao i da bi se, ukoliko je moguće, vratila ponovo samostalnost i samoupravnost onim bibliotekama koje su ih izgubile.

Na sastanku Kolegijuma upravnika narodnih biblioteka Beograda Biblioteka grada Beograda postavila je na dnevni red i problem spajanja narodnih biblioteka sa drugim kulturnim ustanovama. Na ovom sastanku Kolegijuma, koji je održan 26. februara 1962. godine zauzet je zajednički stav Biblioteke grada Beograda i narodnih biblioteka Beograda, koji je izričito protiv spajanja narodnih biblioteka sa drugim kulturnim ustanovama. Na ovom sastanku odlučeno je da se pošalje akt Bibliotečkom centru NRS sa zahtevom da se preduzmu potrebne mere za zaštitu samostalnosti i samoupravnosti narodnih biblioteka Beograda. Ova intervencija usloвила je akt Narodne biblioteke NRS i Društva bibliotekara NRS, upućen Narodnim odborima srezova i opština, sreskim matičnim bibliotekama i pododborima Društva bibliotekara Srbije sa istim stavom koji je zauzeo Kolegijum upravnika narodnih biblioteka grada Beograda i Biblioteke grada Beograda.

Biblioteka grada Beograda intervenisala je i preko Saveza organizacija i ustanova za širenje knjige Beograda po pitanju samostalnosti narodnih biblioteka Beograda. Savez organizacija i ustanova za širenje knjige Beograda, na svom plenarnom sastanku, održanom 15. juna 1962. godine razmatrao je, pored ostalog, i ovaj problem narodnih biblioteka. Na plenumu, na kome su bili pretstavnici društvenih i političkih organizacija Beograda, preduzeća i ustanove, donesen je zaključak da se preko Saveta za kulturu NO grada Beograda insistira da se prekine postupak koji vodi ukidanju samostalnosti matičnih narodnih biblioteka NO Zvezdara i NO Savski Venac i njihovog pripajanja domovima kulture, kao i da se ponovo da samostalnost narodnoj biblioteci na Novom Beogradu, narodnoj biblioteci u Barajevu i Grockoj.

Biblioteka grada Beograda je, svojim aktom pod brojem 722/1 od 22. juna 1962. godine, izvestila Savet za kulturu NO grada Beograda o postojećoj tendenciji za pripajanjem narodnih

biblioteka drugim kulturnim ustanovama, kao i o potrebi da narodne biblioteke, koje su već pripojene određenim kulturnim ustanovama, ponovo dobiju svoju samostalnost. U istom aktu Biblioteka je zamolila Savet za kulturu NO grada Beograda da na jednoj od prvih sednica uzme u razmatranje problem spajanja narodnih biblioteka Beograda sa drugim ustanovama ili organizacijama i da uzme određen stav da bi se blagovremeno znalo kako će se ubuduće razvijati bibliotečka mreža u Beogradu, odnosno kakvi su dalji uslovi za njen razvoj.

Moramo ponovo naglasiti da je nepostojanje zvaničnih matičnih biblioteka u pojedinim opštinama u suprotnosti sa zakonom o bibliotekama NRS. Neophodno je potrebno uložiti sve napore da se ovaj problem u što skorijem vremenskom roku pozitivno reši.

U pogledu opšte ocene čitavog razvoja Bibliotečka mreža Beograda, možemo reći da je mreža u celini ojačala i da sve više dobija karakter jedinstvene bibliotečke mreže. Ovo se naročito ispoljava u broju novih bibliotečkih ogranaka sa pokretnim i stacioniranim knjižnim fondovima.

Posebno je ojačala i razvila služba bibliotečkih ogranaka sa pokretnim knjižnim fondom. To znači da je uspostavljen mnogo bolji kontakt sa preduzećima, ustanovama i školama. Ovi rezultati su pokazali da je nastojanje Biblioteke grada Beograda na proširenju bibliotečke mreže - obuhvatanje u radu narodnih biblioteka, putem saradnje, i rad biblioteke u školama i radnim kolektivima - bilo pravilno i da bi u tom pravcu trebalo i dalje insistirati na jačanju bibliotečke mreže popularnih biblioteka Beograda.

Naime, Biblioteka grada Beograda je odmah po izlasku Zakona o bibliotekama NRS, preduzela u skladu sanjegovim osnovnim zahtevom za širenje "Opšteg obrazovanja i kulture" putem knjige, niz aktivnosti u cilju unapređenja bibliotečke službe na teritoriji Beograda. Na taj način je u toku 1961. godine, biblioteka uspela da za život i rad biblioteka popularnog tipa /narodne, sindikalne i školske biblioteke/ više zainteresuje odgovarajuće organe narodne vlasti, kulturne ustanove i organizacije, kao i društvene i političke organizacije u Beogradu.

Tako je još u 1961. godini napravila veliki porast u tom poslu postavivši jasno probleme rada ovih biblioteka kao i izvesne konkretne predloge za rešavanje njihovih najosnovnijih problema. Svojim stavom o potrebi formiranja jedinstvene bibliotečke mreže popularnih biblioteka Beograda dala je osnovnu idejnu smernicu perspektivnog razvoja popularnog bibliotekarstva našeg Grada.

Opštine Stari Grad, Vračar, Zvezdara i Zemun pokazale su veliki napredak u pogledu razvoja bibliotečke službe. Od prigradskih opština očigledan uspeh je postigla opština Sopot. To se ispoljilo kako u pogledu samog sistema bibliotečkog delovanja, tako isto i u pogledu jačanja ogranaka po selima.

Nesumljivo je da je najslabija bibliotečka služba u opštini Grocka. Osnovni razlog tome je što se u ovoj opštini bibliotekarstva ne poklanja dovoljna pažnja. Pogotovo ne onolika kolika bi se, s obzirom na ekonomsku snagu komune, mogla poklanjati. Svojim aktom o ukidanju samostalnosti i samoupravnosti svoje narodne biblioteke NOO Grocka je pokazao da ne poklanja dovoljno pažnje ovoj službi. Biblioteka grada Beograda, kao matična biblioteka Sreza preduzeće sve potrebne mere da bi se popravila situacija u opštini Grocka. Posebno će se povesti računa o evidenciji bibliotečkog delovanja. Ova evidencija je do sada u Grockoj bila izuzetno slaba.

Biblioteka grada Beograda kao matična biblioteka na teritoriji Grada, u toku poslednje dve godine aktivno je izvršavala svoje zadatke propisane Zakonom NRS. Ona je oformila svoje odeljenje za unapredjenje rada popularnih biblioteka i propagande. Međutim, Biblioteka je rad ovog odeljenja izdržavala iz svojih redovnih sredstava.

Mišljenja smo da bi bilo neophodno potrebno da se svim matičnim bibliotekama na teritoriji grada Beograda dodele posebna sredstva za rad na matičnim poslovima, kao i na poslovima razvijanja bibliotečke mreže preko pozajmne bibliotečke službe po preduzećima, ustanovama, stambenim zajednicama, naseljima, selima i društvenim organizacijama.

Što se tiče ostalih opštih problema, oni se mnogo ne razlikuju od problema koji su postojali i ranijih godina. Kao problem i dalje ostaju bibliotečke zgrade, prostorije i magacini. O svemu ovome moglo bi se samo ponoviti ono što se već govorilo i prošlih godina. Ali situacija je svake godine sve teža i teža,

naročito u pogledu magacinskih prostorija. U toku 1962.godine nove prostorije su dobili samo matična biblioteka opštine Čukarica i biblioteka "Zmaj Jovan Jovanović" sa opštine Savski Venac. Ali i ove nove prostorije nisu mnogo bolje od starih.

Ostale biblioteke nalaze se u istim prostorijama u kojima su se nalazile i prošlih godina. U posebno teškom položaju nalaze se biblioteke na opštinama Stari Grad, matična biblioteka "Djuka Dinić" sa opštine Savski Venac i biblioteke u opštinama Sopot i Grocka.

U teškom položaju nalazi se i Biblioteka grada Beograda kada je reč o smeštaju i prostorijama. Prostorije koje biblioteka poseduje potpuno su nedovoljne i nefunkcionalne. Biblioteka nema više mesta gde bi mogla da normalno magacionira nabavljene knjige, /nabavljanje knjige redjaaju se na podu u magacinu/, kao ni dovoljno prostora za razvijanje svojih aktivnosti, a naročito onih koje se odnose na službu matičnosti.

Pored toga postojalo je i niz drugih teškoća s kojima se suočavala bibliotečka služba Beograda. U tome smislu Biblioteka grada Beograda, kao matična biblioteka Sreza preduzela je određena mere da se reše problemi vezani za ove teškoće. Između ostalog, Odeljenje za unapredjenje rada popularnih biblioteka, izradilo je pravila i uputstva za jedinstveno članstvo svih narodnih biblioteka Beograda i za jedinstvenu tehniku rada u svim narodnim bibliotekama Grada na upisivanju članova, izdavanju knjiga i evidenciju ovih poslova. Ova pravila usvojile su sve opštinske biblioteke sa teritorije sreza Beograd. Preduzete su mere za ujednačavanje katalogizacije. U tome silju vođeni su pregovori sa izdavačkim preduzećem "Rad". Biblioteka grada Beograda je predložila da ovo preduzeće nabavlja sve knjige koje izlaze na srpsko-hrvatskom jezičkom području za potrebe narodnih biblioteka Beograda, kao i da uz svaku prodetu knjigu dostavlja obradjen kataloški listić. Svi su izgledi da će se ovim pregovori realizovati početkom 1963.godine, pa će se na taj način ujednačiti katalogizacija za sve narodne biblioteke na beogradskom području.

Kadrovska pitanje još uvek se postavlja kao problem u radu bibliotečke mreže Beograd. Sa formalne strane posmatrano, učinjen je vidan napredak u tom pogledu, naročito na gradskoj teritoriji.

Urgiranjem i zalaganjem Saveta za kulturu Grada i Biblioteke grada Beograda, velika većina narodnih biblioteka gradskih opština rešila je ovaj problem na zadovoljavajući način u smislu školsko-formalnih kvalifikacija. Ovaj napredak, koji se manifestuje u sadašnjoj situaciji bibliotečke mreže, očigledan i naročito ako se uporedi sa situacijom od pre nekoliko godina.

Danas je po opštinskim bibliotekama zaposlen mnogo veći broj službenika sa fakultetskom spremom i diplomom Srednje bibliotekarske škole, nego što je to bio slučaj, recimo, pre tri godine. Što se tiče upravnika matičnih biblioteka na gradskom području, odredbe Zakona o bibliotekama su skoro u potpunosti zadovoljene. Zakonom je predviđeno da svi upravnici matičnih biblioteka imaju fakultetsku naobrazbu. Od devet matičnih biblioteka na gradskom području samo matične biblioteke na opštinama Čukarica i Savski Venac nemaju upravnike sa završenim fakultetom.

Što se tiče matičnih biblioteka prigradskog područja situacija je lošija: od pet matičnih biblioteka samo biblioteka u Surčinu ima upravnika koji je završio fakultet. U Obrenovcu upravnici ima Višu pedagošku školu, a u Barajevu, Grockoj i Sopotu upravnici, odnosno rukovodioci biblioteka imaju samo diplome Srednje bibliotekarske škole. U ovom pogledu trebalo bi nešto preduzeti da bi se zadovoljile odredbe Zakona.

Kadrovska situacija u bibliotečkim ograncima po selima predstavlja poseban problem. Pre svega, nijedan seoski punkt i ogranak nema stalnog službenika. Danas po seoskim ograncima rade uglavnom honorarni službenici i poneki službenik koji radi dobrovoljno. Neosporna je činjenica da ovakva situacija ometa dalje unapredjenje bibliotečke mreže na čitavoj teritoriji Greza. Dodajmo ovome da su zbog malih honorara rukovodioci seoskih punktova skoro potpuno nezainteresovani za svoj posao. Naravno, ovo još više otežava sadašnju situaciju stanja celokupne bibliotečke mreže Grada.

Medjutim, to nije jedini problem: postoji svesna tendencija u nekim opštinama /Barajevo, Sopot, Grocka/ da se seoski ogranci prepuštaju zemljoradnicima ili ljudima koji imaju samo osnovnu ili osmogodišnju školu, iako skoro svako selo ima bar jednog učitelja. Ovakav stav se obrazlaže time da će se ovi ljudi više zalagati u bibliotečkom radu nego što se zalažu učitelji ili nastavnici, što je teško prihvatiti.

Razumljivo je da niko nema ništa protiv toga da svi građani budu zainteresovani za kulturni razvoj svoje komune i da rade na tome. Upravo, tome i težimo. Međutim, prava je anomalija, da, kao što je slučaj u selu Sibnica - opština Sopot, bibliotekom rukovodi zemljoradnik sa četiri razreda osnovne škole, dok u selu radi desetak nastavnika koji se za biblioteku uopšte ne interesuju. Treba napomenuti da se ova biblioteka nalazi u školi. I o ovom problemu treba ozbiljno razmisliti i što ore preduzeti odgovarajuće mere.

Moramo istaći da je sa razvojem bibliotečke mreže potreban i veći broj kadrova. U nekim matičnim bibliotekama bilo bi neophodno potrebno povećati broj radnih mesta, što, razumljivo, zavisi, pre svega od povećanja budžetskih sredstava tih biblioteka.

Govoreći o problemu kadrova ne smemo nikako zaboraviti da školsko - formalne kvalifikacije nisu jedine i najvažnije. Bibliotečkoj mreži Beograd potrebno je više kadrova sa boljim -društveno-političkim i kulturnim kvalifikacijama, jer ne treba zaboraviti, da biblioteka u našim uslovima nije samo mesto za izdavanje knjiga, već i propagandna ustanova.

Kao stari i još nerešeni problem nameće se i pitanje jednog bibliobusa za bibliotečku mrežu Sreza. O ovome je već dosta pisano. Napomenimo samo da ovaj problem postaje sve aktuelniji, i da je krajnje vreme da se pozitivno rđši. Naravno, neophodno je potrebno da se reši i pitanje smeštaja bibliobusa, pokretnih fondova kao i pitanje službenika koji bi radili na tom mestu.

Statistički podaci nedvosmisleno pokazuju stalni napredak bibliotečke mreže Sreza. Tabelačni pregledi pokazaće da je i u 1962. godini postignut odredjen uspeh.

Stanje u pogledu stanovništva izgleda ovako:

1. Voždovac	85.266.-
2. Vračar	75.139.-
3. Zvezdara	88.783.-
4. Zemun	74.641.-
5. Novi Beograd	33.445.-
6. Palilula	66.938.-
7. Savski Venac	73.626.-
8. Stari Grad	94.882.-

9. Čukarica	79.267.-
UKUPNO:	684.360.-
10. BGB.	684.360.-
<u>UKUPNO na grad.području 684.360.- stanovnika</u>	
11. Obrenovac	45.918.-
12. Sopot	23.182.-
13. Surčin	17.359.-
14. Barajevo	17.818.-
15. Grocka	22.449.-
16. Krnjača	16.099.-
<u>UKUPNO na prig.područ. 126.726.-stanovnika</u>	
<u>UKUPNO na celoj t r.Sr.811.086.-stanovnika</u>	

Situacija u ovom pogledu ista je kao i prošle godine. Ne bismo imali ništa da dodamo onome što smo već napisali u prošlogodišnjem izveštaju.

Tabelarni pregled finansijskih sredstava biblioteka od 1959. do 1962. god.:

	1959.	1960.	1961.	1962.
1.Voždovac	4,057.000	7,697.000	7,750.000	9,841.000
2.Vračar	8,517.000	10,264.000	13,282.000	21,100.500
3.Zvezdara	4,227.000	8,060.000	10,565.000	15,156.646
4.Zemun	5,991.000	8,392.100	11,233.994	13,507.045
5.Novi Beograd	2,658.000	3,458.000	4,000.467	nema pos.budž.
6.Palilula	5,924.000	5,924.000	7,923.000	11,776.000
7.Savski Venac	4,270.000	5,451.226	7,853.400	10,062.975
8.Stari Grad	6,705.000	8,205.000	13,602.000	19,889.741
9.Čukarica	5,215.000	9,280.000	8,068.000	13,465.209
UKUPNO:	47,053.000	67,731.925	86.835.861	114,799.716
10.BGB.	18,754.317	26,435.000	37,933.463	38,325.064
UKUPNO na grad.p.	65,807.317	100,584.925	124,769.324	153,124.780
11.Obrenovac		2,051.400		4,442.903
12.Sopot		nije radila		1,200.000
13.Surčin		1,257.000		2,900.000
14.Barajevo		2,000.000		3,120.000
15.Grocka		1,110.000		N.P.
16.Krnjača		NEMA BIBLIOTEKE		
UKUPNO na prig.području		6,318.4000		13,622.903
UKUPNO na celoj teritoriji Sreza				166,787.683

Posmatrajući porast finansijskih sredstava dodeljenih za rad narodnim bibliotekama Beograda, prema ovom tabelarnom pregledu, može se zaključiti da su najveća povećanja od 1959. do 1962. god. dobile biblioteke na Zvezdari, u Starom Gradu i Vračaru, dok su sve ostale imale znatno manja ali međusobno približno ista povećanja.

Međutim, upoređujući tabelarni pregled broja stanovnika na opštinama sa budžetima narodnih biblioteka, odmah se može uočiti da se bi lioteke na prigradskom području znatno slabije finansiraju za svoj rad od biblioteka na užem gradskom području. U svakom slučaju, biblioteke na prigradskom području morale bi biti isto tako finansirane za svoj rad kao i biblioteke na užoj gradskoj teritoriji. Ali, uzimajući u obzir da je stepen obrazovanosti stanovnika na prigradskoj teritoriji niži od stanovnika na užem gradskom području, možda bi bilo pravilnije da se bibliotečke službe na prigradskom delu Beograda snažnije finansiraju od iste službe u samom gradu.

Činjenica da se bolje finansiraju biblioteke u Gradu nego na prigradskom području može se utvrditi i iz pregleda utrošenih novčanih sredstava biblioteka za nabavku knjiga u 1962. godini.

Utrošena suma za knjige 1962. god.

1. Voždovac	1,250.000
2. Vračar	5,206.516
3. Zvezdara	2,954.473
4. Zemun	1,985.818
5. Novi Beograd	1,500.000
6. Palilula	2,136.000
7. Savski Venac	2,442.188
8. Stari Grad	6,593.789
9. Čukarica	1,516.000
UKUPNO:	25,584.784
10. BGB.	8,500.000
UKUPNO: na gradskom području	34,084.784
11. Obrenovac	569.890
12. Sopot	330.000
13. Surčin	500.000
14. Barajevo	600.000

15. Grocka	200.000
16. Krnjača	NEMA BIBLIOTEKE
<u>UKUPNO na prigradskom području</u>	<u>1,899.890</u>
<u>UKUPNO na celoj terit.Sreza</u>	<u>35,984.674</u>

Najveća sredstva za nabavku knjiga na užem gradskom području imale su biblioteke na opštinama Stari Grad, Vračar i Zvezdara, a najmanje Voždovac, Novi Beograd i Čukarica.

Naravno, daleko manja sredstva za nabavku knjiga dobile su biblioteke na prigradskim opštinama. Njihova novčana sredstva za nabavku knjiga bila su u 1962. godini veoma mala prema čitalačkim potrebama stanovništva. Razumljivo je da se 30.000.- dinara, koliko je imala biblioteka na opštini Sopot za svoju biblioteksku mrežu, ne može obnoviti knjižni fond biblioteke toliko da on bude interesantan za članstvo, naprotiv on postaje neaktuelan i odbija članove da se njime aktivno koriste. U veoma sličnom položaju nalaze se i ostale biblioteke na prigradskoj teritoriji, mađa mnogo bolje ne stoje ni biblioteke na užem gradskom području.

Jasnija slika koliko opštine ulažu novca za rad biblioteka dobija se kada se pogledaju podaci o njihovom ulaganju po stanovniku za biblioteke u 1962. godini.

Tabelarni pregled Dinara po stanovniku za biblioteke prema njihovom celokupnom budžetu.

1. Voždovac	115
2. Vračar	280
3. Zvezdara	170
4. Zemun	180
5. Novi Beograd	N.P.
6. Palilula	177
7. Savski Venac	136
8. Stari Grad	209
9. Čukarica	169
UKUPNO:	167
10. BGB.	56
<u>PROSEK na gradskom području</u>	<u>211</u>

11. Obrenovac	99,24
12. Sopot	51
13. Surčin	103
14. Barajevo	175
15. Grocka	96
16. Krnjača	NEMA BIBLIOTEKU
<u>PROSEK na prigrad. područje</u>	<u>108</u>
<u>PROSEK na celoj terit. Sreza</u>	<u>198</u>

Za biblioteku na opštini Novi Beograd nismo dobili podatke o utrošenom budžetu za 1962.godinu. Dobili smo samo podatak o utrošenoj sumi na knjige.

Prema ovom pregledu, za sada najviše ulaže opština Vračar - 280.- dinara, druga po redu je opština Stari Grad - 208.- dinara. Zatim sledi Palilula sa 177.- dinara. Barajevo ima 175.- dinara, i u tome pogledu je najjača prigradska opština.

Savet za kulturu NO grada Beograda na svojoj VII redovnoj sednici od 18. januara 1962. godine razmatrao je aktuelne probleme narodnih biblioteka Beograda i doneo zaključke u kojima preporučuje Narodnim odborima opština da ustanove normu dinarskog ulaganja po jednom stanovniku za bibliotečku službu u 1962. godini na 200 dinara.

Naime, još 1954. godine Bibliotečki centar Srbije je u svom izveštaju tražio da se za biblioteke popularnog tipa uzme prosečan iznos pri određivanju budžeta u visini od 200 dinara po stanovniku.

Prema tome, ovakvom situacijom kakva je danas ne možemo biti zadovoljni, iako se opštinski budžeti postepeno približavaju sumi od 200 dinara po stanovniku. U međuvremenu povećale su se cene knjigama i uslugama, kao i novčana sredstva za lične rashode.

Mišljenja smo da organi vlasti na opštinama, kada je reč o finansiranju biblioteke, ne posvećuju dovoljno pažnje niti pripadaju dovoljno značaja ovoj službi inače se ne bi događalo da su biblioteke uvek te koje zahtevaju povećanje sredstava za svoj rad, nego bi organi vlasti, proučivši čitave potrebe građana na svojim opštinama, dodeljivali potrebna sredstva za izvršenje zadataka narodnih biblioteka postavljenih od strane društvene zajednice.

Tabelarni pregled dinera po stanovniku prema utrošenim sumama za nabavku knjiga daće nam još realniju sliku bibliotečke mreže Sreza.

1. Voždovac je dao	14 din.	za nabav.knjiga po 1 stanovniku
2. Vračar "	68	" "
3. Zvezdara "	33	" "
4. Zemun "	26	" "
5. Novi Beograd "	44	" "
6. Palilula "	31	" "
7. Savski Venac "	33	" "
8. Stari Grad "	69	" "
9. Čukarica "	19	" "
10. Obrenovac "	12	" "
11. Sopot "	1,3	" "
12. Surčin "	28	" "
13. Barajevo "	33	" "
14. Grocka "	8,9	" "

U ovom pogledu najjače su opštine Stari Grad i Vračar. Najslabije su Sopot i Grocka. Sopot je napravio veliki napredak u organizaciji svoje bibliotečke službe, naročito ako uzmemo u obzir situaciju od pre dve godine, ali finansijska sredstva su nedozvoljeno male. Situacija u ovoj opštini je takva da zahteva hitna rešenja finansijskog problema.

Iz svih do sada izloženih statističkih podataka može se zaključiti da se biblioteke po opštinama nejednako finansiraju, da bi trebalo uzeti kao normativ odredjeni novčani iznos po stanovniku na svim opštinama prilikom odredjivanja budžeta narodnih biblioteka, kao i da se taj iznos povećava iz godine u godinu prema porastu broja stanovnika, njihovim čitalačkim potrebama, ekonomskoj snazi komune, jer bi se na taj način obezbedila ravnomernost razvoja bibliotečke službe na celokupnoj teritoriji Grada. Neravnomernost finansiranja narodnih biblioteka, ponovo naglašavamo, naročito je uočljiva ako se uporede budžeti biblioteka na uskom gradskom području i biblioteka na prigradskom području koje dobijaju znatno manja sredstva za svoj rad nego biblioteke u samom Gradu.

Moramo naglasiti činjenicu da povećanje broja čitalaca zavisi i od povećanja broja novonabavljenih knjiga. Bez dovoljnih finansijskih sredstava to se ne može postići.

Situacija u pogledu knjižnog fonda izgleda ovako:

	1959.	1960.	1961.	1962.
1. Voždovac	27.083	26.668	30.427	35.344
2. Vračar	40.985	44.769	47.327	57.507
3. Zvezdara	39.075	33.816	38.175	45.267
4. Zemun	36.271	41.817	45.717	46.500
5. Novi Beograd	10.110	11.170	14.516	17.678
6. Palilula	31.287	33.523	23.904	39.486
7. Savski Venac	19.109	21.911	25.293	26.345
8. Stari Grad	35.042.	47.684	45.825	56.620
9. Čukarica	35.286	43.293	47.188	47.334
UKUPNO:	274.048	304.735	317.772	372.081
10. BGB.	73.309	83.209	95.000	102.167
UKUPNO na grad.p.	347.357	387.944	412.772	474.248
11. Obrenovac				21.618
12. Sopot				3.308
13. Surčin				4.882
14. Barajevo				6.250
15. Grocka				8.000
16. Krnjača		NEMA BIBLIOTeku		
UKUPNO: na prigradskom području				44.058
UKUPNO na celoj teritoriji Sreza				518.306

Porast knjižnog fonda narodnih biblioteka na užem gradskom području, u vremenskom roku od 1959. do 1962. godine, kretao se prema veličini ovim redom: Biblioteka grada Beograda povećala ga je za 28,858 knjiga, biblioteke na opštini Stari Grad za 21.578 knjiga, na opštini Vračar za 16.522 knjige, na opštini Zemun za 10.229 knjiga, na opštini Voždovac za 8.261 knjigu, na opštini Palilula za 8.199 knjiga, na opštini Novi Beograd za 7.568 knjiga, na opštini Savski Venac za 7.236 knjiga i na opštini Zvezdara za 6.192 knjige.

Za biblioteke na prigradskim opštinama nemamo statističke podatke o veličini njihovih knjižnih fondova za

./.

protekle godine, te zato nismo mogli da damo pregled porasta njihovih knjižnih fondova od 1959. do 1962. godine.

Na opštini Palilula postoji znatna razlika u broju knjiga u knjižnim fondovima biblioteka u 1960, 1961, 1962, godini. U stvari, 1961. godine nije bilo manje knjiga u odnosu na 1960. godinu, nego se u evidenciji nije uneo knjižni fond biblioteke Doma kulture "Braća Stamenković". Međutim, podatak o tom knjižnom fondu ponovo je evidentiran 1962. godine, pa se zbog toga pojavljuje naglo povećanje u knjižnim fondovima biblioteka na opštini Palilula između 1961. i 1962. godine. I kod drugih biblioteka pojavljuju se slične neravnomernosti u veličini knjižnih fondova od 1959. do 1962. godine. Do toga je došlo zbog rashodovanja velikog broja knjiga u pojedinim godinama, a delimično i zbog netačne evidencije, kao što je bio slučaj kod Palilule.

Broj nabavljenih knjiga u 1962. godini:

1. Voždovac	3.908
2. Vračar	10.180
3. Zvezdara	8.061
4. Zemun	4.507
5. Novi Beograd	1.678
6. Palilula	3.839
7. Savski Venac	3.076
8. Stari Grad	10.796
9. Čukarica	3.113
UKUPNO:	49.158
10. BGB.	11.566
UKUPNO na gradskom području	60.724
11. Obrenovac	1.043
12. Sopot	49
13. Surčin	727
14. Barajevo	400
15. Grocka	67
16. Krnjača	NEMA BIBLIOTEKE
UKUPNO na origradskom području	2.286
UKUPNO na celoj teritoriji Sreza	63.010

Najveći broj nabavljenih knjiga u 1962. godini imaju biblioteke na opštinama Stari Grad, Vračar i Zvezdara, kao i

Biblioteka grada Beograda, Biblioteke na opštinama Stari Grad, Vračar i Zvezdara imale su najveća sredstva za nabavku novih knjiga, pa je sasvim razumljivo, da su i nabavile najviše knjiga u 1962. godini. Biblioteka grada Beograda takodje je imala znatno povećanje u knjigama, ali je do toga došlo što je ona, oored kupovine, preuzela izvesne fondove knjiga od Okružnog javnog tužilaštva i CK SKJ, iz kojih je jedan broj knjiga uključila u svoje knjižne fondove. Ostale biblioteke u Beogradu nabavile su znatno manji broj knjiga u 1962. godini.

Broj nabavljenih knjiga na prigradskoj teritoriji beznačajno je mali u odnosu na broj nabavljenih knjiga na gradskoj teritoriji. Cifra od 2.286 nabavljenih knjiga ne traži nikakav komentar. Ona veoma jasno govori da veliku potrebu za novom knjigom osećaju biblioteke koje se nalaze na prigradskom području, odnosno po selima. Njihovi knjižni fondovi veoma su slabo obnavljani, pa je uticaj tih biblioteka kao kulturnih ustanova veoma slab. Često se događa da te biblioteke gube svoje redovne čitaoce, jer nisu u mogućnosti da pruže literaturu koja ih interesuje, kao ni literaturu koja je aktuelna u odnosu na savremena zbivanja u životu društvene zajednice. Za ove biblioteke moglo bi se reći da samo životare. Njihovi knjižni fondovi najčešće se obnavljaju putem pomoći koje daje Biblioteka grada Beograda poklanjanjem izvesnih knjiga, koja je preuzela ili od CK SKJ ili od Okružnog javnog tužilaštva ili od drugih ustanova, kao i poklonima koje daje Savez za kulturu NRS, Savez organizacija i ustanova za širenje knjiga Beograda u akciji "Mesec knjige".

Svakako bi trebalo preduzeti sasvim određene mere koje bi ove biblioteke osposobile da se u svom radu postave kao prave kulturne ustanove koje bi mogle sa uspehom da izvršavaju svoje zadatke prema društvenoj zajednici na teritoriji koja im u njihovom radu pripada. Naime, ovde se opet postavlja kao problem finansiranje njihovog rada, a naročito problem dodeljivanja dovoljnih sredstava za nabavku novih knjiga u dovoljnom broju i sredstava za razvoj pokretne bibliotečke službe jer bi se pomoć nje mogla da obezbedi veća cirkulacija knjiga između biblioteka i bibliotečkih ogranaka što u isto vreme znači veću cirkulaciju knjiga između biblioteka i čitalaca.

Broj stanovnika na jednu knjigu:

1. Voždovac	2,4
2. Vračar	1,3
3. Zvezdara	1,9
4. Zemun	1,6
5. Novi Beograd	1,9
6. Palilula	1,6
7. Savski Venac	2,7
8. Stari Grad	1,6
9. Čukarica	1,6
PROSEK:	1,8
10. BGB.	6,6
11. PROSEK: na grad.području	1,4
11. Obrenovac	2,1
12. Sopot	7
13. Surčin	3,5
14. Barajevo	2,8
15. Grocka	2,8
16. Krnjača	NEMA BIBLIOTKE
PROSEK: na prigradskom području	2,8
PROSEK na celoj ter. Sreza	1,5

Kao što se vidi iz samog naslova ovog tabelarnog pregleda još uvek računamo koliko ljudi dolazi na jednu knjigu, jer nas na to prisiljava činjenica da u Beogradu ima više stanovnika nego knjiga mada bi trebalo da bude suprotno. Naime, ovaj tabelarni pregled trebalo bi da nosi naslov: Broj knjiga na jednog stanovnika. Međutim, nijedna opština u Beogradu nema danas toliko knjiga u svojim narodnim bibliotekama koliko ima stanovnika na svojoj teritoriji. Napominjemo da se u svetu uzima da na jednog stanovnika treba da bude najmanje jedna knjiga u narodnim bibliotekama na određenoj teritoriji.

Ukoliko bi se doneli propisi koji bi omogućili da narodne biblioteke mogu da rashodeuju knjige iz svojih knjižnih fondova koje su postale neaktuelne, pa, prema tome, neupotrebljive za čitaoce, ova situacija odnosa broja stanovnika prema broju knjiga bila bi još izrazitija. Ali, donošenjem ovih propisa omogućilo bi se da biblioteke imaju knjižne fondove koji bi bili oslobođeni od suvišnog i nepotrebnog balasta u knjigama koje nikome ne služe

i koji samo zauzimaju prostor u magacinima i na policama.

Broj članova /čitalaca/ u narodnim bibliotekama Beograda nije povećan onoliko koliko bismo želeli, iako je on duplo veći u 1962. godini prema broju članova iz 1959. godine.

Tabelarni pregled broja članova /čitalaca/ u narodnim bibliotekama Beograda od 1959. do 1962. godine.

	1959.	1960.	1961.	1962.
1. Voždovac	3.903	5.770	8.469	7.294
2. Vračar	6.890	8.968	12.012	10.294
3. Zvezdara	4.947	5.838	7.962	8.446
4. Zemun	5.780	5.812	9.184	11.091
5. Novi Beograd	1.124	1.275	2.550	4.824
6. Palilula	2.868	4.381	3.085	5.705
7. Savski Venac	4.800	5.244	6.185	4.547
8. Stari Grad	8.136	11.313	16.370	22.726
9. Čukarica	8.738	10.508	11.842	9.285
UKUPNO:	47.186	59.181	77.569	84.738
10. BGB.	5.476	10.342	15.696	20.472
UKUPNO na grad. pod.	52.662	69.523	93.255	105.210
11. Obrenovac				2.198
12. Sopot				2.462
13. Surčin				848
14. Barajevo				2.882
15. Grocka				1.214
16. Krnjača				
NEMA BIBLIOTKU				
UKUPNO na prigrad. području				9.604
UKUPNO na celoj teritoriji Sreza				114.814

Sve narodne biblioteke u Beogradu imaju povećanje broja članova od 1959. do 1962. godine, sem biblioteka na opštini Savski Venac koje su imale u 1962. godini 253 člana manje nego u 1959. godini. Loš smeštaj ovih biblioteka, najmanji broj knjiga prema broju stanovnika u njihovim knjižnim fondovima i slabo razvijena bibliotečka mreža na opštini, znatno su doprineli da se broj članova u ovim bibliotekama smanji, naročito u 1962. godini.

Pored biblioteka na opštini Savski Venac, manji broj članova u 1962. nego u 1961. godini imale su biblioteke na opštinama Voždovac, Čukarica i Vračar. Narodne biblioteke na opštini

Voždovac imale su u 1962. godini također veoma loš smeštaj, dobijala su najmanja sredstva za svoj rad od biblioteka na užem gradskom području, imale su mali broj knjiga prema broju stanovnika na opštini i slabo razvijenu bibliotečku mrežu. Sve je to uslovalo da ove biblioteke imaju manji broj članova u 1962. nego u 1961. godini.

Matična biblioteka na Čukarici preselila se u nove prostorije, i time se može protumačiti manji broj članova u 1962. godini u odnosu na 1961. godinu. Pored toga, biblioteka na ovoj opštini imale su veoma mala sredstva za svoj rad, naročito ako se uzme u obzir da se na ovoj opštini nalazi i veliki broj sela koja treba obuhvatiti u bibliotečku mrežu, što je prilično teško učiniti na tako prostranoj teritoriji opštine sa malim finansijskim mogućnostima za razvoj bibliotečke službe.

Medjutim, za biblioteke na opštini Vračar nema objektivnih razloga kojima bi se moglo pravdati smanjenje članova u 1962. godini, jer su one imale najveća sredstva za svoj rad baš u toj godini od svih ostalih biblioteka u Beogradu.

Procenat stanovnika članova biblioteke:

1. Voždovac	8,5%
2. Vračar	13%
3. Zvezdara	9,5%
4. Zemun	14%
5. Novi Beograd	12%
6. Palilula	8,5%
7. Savski Venac	6,1%
8. Stari Grad	23%
9. Čukarica	11%
UKUPNO:	12%
10. BGE.	23,9%
UKUPNO: na gradskom području	15%
11. Obrenovac	4,7%
12. Sopot	10%
13. Surčin	4,8%
14. Barajevo	16%
15. Grocka	5%
16. Krnjača	NEMA BIBLIOTEKU
UKUPNO na prigrad. području	7%
UKUPNO na celoj teritoriji Sreza	14%

Najveći procenat stanovnika učlanjenih u biblioteke na gradskom području imale su opštine Stari Grad, Zemun, Vračar i Novi Beograd. Zatim dolaze biblioteke u opštinama Čukarica, Zvezdara, Palilula, Voždovac i Savski Venac. Na prigradskom području, prema veličini procenta učlanjenih stanovnika u biblioteke, dolaze opštine ovim redom: Barajevo, Sopot, Grocka, Surčin i Obrenovac.

Veoma je velika razlika u procentu učlanjenih stanovnika u biblioteke između gradskih prigradskih opština. Procenat učlanjenih stanovnika sa gradskog područja više je od dva puta veći od procenta na prigradskoj teritoriji.

Ova činjenica još jednom potvrđuje da bi trebalo preduzeti najenergičnije mere da se bibliotečka služba u prigradskim opštinama što pre ojača. U prvom redu trebalo bi narodnim bibliotekama dodeliti veća sredstva za razvoj njihove bibliotečke mreže na prigradskoj teritoriji, kao i pomoći im da poboljšaju stanje svojih klubova.

Tabelarni pregled broja pročitanih knjiga od 1960. do 1962. god.:

	1960.	1961.	1962.
1. Voždovac	86.756	118.693	116.933
2. Vračar	171.658	174.839	228.786
3. Zvezdara	79.367	117.400	163.744
4. Zemun	89.171	141.230	93.101
5. Novi Beograd	36.327	57.553	64.229
6. Palilula	45.047	47.151	181.763
7. Savski Venac	83.842	84.971	99.818
8. Stari Grad	120.919	124.801	174.826
9. Čukarica	161.993	179.750	155.359
UKUPNO:	869.080	1,046.388	1,278.560
10. BGB.	168.493	182.200	182.669
UKUPNO na grad. pod.	1,037.573	1,228.580	1,461.229
11. Obrenovac			65.216
12. Sopot			59.379
13. Surčin			21.601
14. Barajevo			25.227
15. Grocka			N.P.
16. Krnjača		NEMA BIBLIOTEKE	
UKUPNO na prigrad. području			171.523
UKUPNO na celoj teritoriji Sreza			1,632.752

Najveći broj pročitanih knjiga /odnosno usluga/ ima biblioteka na opštini Vračar - 228.786. Za njom slede biblioteke na opštinama Stari Grad - 174.826 i Zvezdara - 163.744. Očigledna je činjenica da se broj pročitanih knjiga povećava iz godine u godinu. Ove godine manji broj pročitanih knjiga nego prošle godine imale su biblioteke opština Voždovac, Zemun i Čukarica.

Ukupan broj pročitanih knjiga u 1962. godini na beogradskom području znatno je veći od broja pročitanih knjiga u 1961. godini. Sa ovim rezultatom možemo uglavnom biti zadovoljni ako imamo u vidu jačinu knjižnih fondova narodnih biblioteka, njihov loš smeštaj i stvarne njihove mogućnosti za razvoj bibliotek mreže.

Što se strukture čitalaca tiče možemo biti peillično zadovoljni:

	Pioniri	Uč. i studenti	Službenici	Radnici	Boljop.
1. Voždovac	4.592	1.440	455	504	-
2. Vračar	3.650	3.399	2.888	903	-
3. Zvezdara	4.225	2.527	718	454	18
4. Zemun	6.758	2.122	888	1,308	15
5. Novi Beograd	2.513	1.981	223	106	1
6. Palilula	2.383	1.602	903	554	40
7. Savski Venac	1.815	2.133	424	175	-
8. Stari Grad	8.746	6.302	3.128	4.548	-
9. Čukarica	758	543	458	268	268
10. Obrenovac	1.018	713	293	247	168
11. Sopot	141	430	130	96	43
12. Surčin	466	139	79	82	37
13. Barajevo	1.333	N.P.	166	12	1.311
14. Grocka	NEMA PODATAKA				
15. Krnjača	NEMA BIBLIOTEKE				
UKUPNO:	38.398	23.231	11.653	9.257	1.701

Neosporna je činjenica da u našim popularnim bibliotekama ima sve veći broj učlanjenih radnika. Ovome je doprinela bolja saradnja sa preduzećima i bolja organizacija rada. U istoj meri tome je doprineo i razvoj bibliotekne službe otvaranjem bibliotekskih ogranka i snažnijom cirkulacijom pokretnih knjižnih fondova po preduzećima. U tome smislu treba i dalje ulagati sve napore da bi se u članstvo biblioteka privukao što veći broj radnika.

Tabelarni pregled broja bibliotečkih ogranaka sa stacioniranim i pokretnim brojem pokazuje sve intenzivniji razvoj bibliotečke mreže sreza Beograd.

	Sa st.fondom	Sa pokret.fondom	Ukupno
1. Voždovac	9	-	9
2. Vračar	4	25	29
3. Zvezdara	7	4	11
4. Zemun	9	-	9
5. Novi Beograd	2	3	5
6. Palilula	6	18	24
7. Savski Venac	2	2	4
8. Stari Grad	1	59	60
9. Čukarica	11	3	14
UKUPNO na gr.pod.	51	114	165
10. Obrenovac	9	-	9
11. Sopot	4	-	4
12. Surčin	7	-	7
13. Barajevo	-	14	14
14. Grocka	9	-	9
15. Krnjača	NEMA BIBLIOTEKE		
UKUPNO na orig.podr.	29	14	43
UKUPNO na celoj ter.Sr.80		128	208

Pored svih poteškoća na koje nailaze narodne biblioteke u svom poslu i slabosti koje se pojavljuju u njihovoj delatnosti, posmatrajući bibliotečku mrežu Beograda kao jednu jedinstvenu celinu, mora se konstatovati da su postigle dobre rezultate u svom radu, da su postale aktivnije kulturne institucije u širenju kulture i obrazovanja u Beogradu.

Ali nikako ne smemo zaboraviti teškoće i probleme s kojima se neprekidno suočavamo u radu na daljem razvijanju bibliotečke službe i jedinstvene bibliotečke mreže na teritoriji sreza Beograd.

Jedan od najaktuelnijih problema je vraćanje samostalnosti bibliotekama u Novom Beogradu, Barajevu i Grockoj. O tome je već dosta pisano, a poslata su i posebna akta Savetu za kulturu Grada i Odeljenju za unapredjenje rada popularnih biblioteka Narodne biblioteke NRS. Morese energično urgirati kod narodnih odbora ovih opština da se njihovim bibliotekama što pre vrati samostalnost, jer je to u interesu razvoja celokupne bibliotečke mreže Sreza.

S tim u vezi kao problem se nameće i donošenje zvaničnih odluka o proglašenju matičnih biblioteka u opštinama Vračar i Surčin. Nadamo se da će se ovo pitanje uskoro rešiti. Inače, bibliotečke mreže u ovim komunama nalaze se zbog ovoga u dosta teškom položaju, jer njihove centralne biblioteke ne mogu u punoj meri razviti svoju službu matičnosti. Naravno, i ovo se negativno odražava na delatnosti čitave bibliotečke mreže Grada.

Biblioteka grada Beograda je već više puta pokretala pitanje otvaranja biblioteke i stvaranja bibliotečke mreže u opštini Krnjača. Urgiralo se preko Saveta za kulturu Grada, kao i preko Narodnog odbora opštine Krnjače. Ovaj problem se postavljao i pred Kulturno-prosvetnu zajednicu Beograda. Za sada još nema nikakvih rezultata. U narodnom odboru opštine postavlja se pitanje finansiranja i prostorija. Jedna od mogućnosti za rešenje ovog problema je već angažovanje poljoprivrednog kombinata "Beograd" u finansijskom pogledu. Treba naglasiti da poljoprivredni kombinat "Beograd" drži sva naselja na opštini, izuzev Krnjače, Ovče i Borče. U svakom slučaju potrebno je angažovati sve snage da se i ovaj problem što pre reši.

Finansiranje narodnih biblioteka postavlja se kao problem već dugi niz godina. Nedovoljnost budžetskih sredstava za popularne biblioteke je odavno poznata stvar. I taj problem negativno utiče na razvoj bibliotečke mreže Sreza. Posebno se ispoljava u nedostatku novčanih sredstava za nabavku knjiga. Biblioteke ne mogu nabavljati onoliki broj knjiga koji je potreban, i na taj način ne mogu razviti svoju punu aktivnost.

Služba matičnosti zahteva posebna finansijska sredstva. To je od naročite važnosti za Biblioteku grada Beograda, koja za svoju matičnu službu nema posebnih finansijskih sredstava. Dobijanje ovih sredstava bilo bi od velike važnosti za razvijanje pune aktivnosti matične službe Biblioteke grada Beograda. Slično se može reći i za matičnu službu opštinskih bibliotečkih mreža. O ovome bi se još itekako povesti računa.

I o problemu bibliotečkih zgrada i prostorija već se dosta govorilo i pisalo. Koliko je to važan i ozbiljan problem nije ni potrebno naročito naglašavati. Moramo sve učiniti da bi se nešto postiglo na planu izgradnje novih bibliotečkih zgrada i prostorija. Sadašnje stanje je više nego zabrinjavajuće. Loše zgrade i nedovoljne prostorije, kao i nedostatak magacinskog prostora, ometaju uspešan i pravilan rad Bibliotečke mreže Sreza.

Što se kadrova tiče, danas je stanje poboljšano u odnosu na situaciju od pre dve ili tri godine. Ali postojećem stanjem ne možemo biti potpuno zadovoljni, naročito u prigradskim opštinama. Mora se urgirati da bar svi upravnici opštinskih biblioteka budu službenici sa fakultetskom spremom. Kao poseban problem postavlja se pitanje bibliotečkih radnika po seoskim bibliotečkim ograncima. Takođe se mora povesti računa i u odnosu prosvetnih radnika u selima prema seoskim bibliotečkim ograncima.

Bibliobus je već danas postao nasušna potreba Bibliotečke mreže Sreza. U zavisnosti od nabavke bibliobusa zavisi uspešno funkcionisanje pokretne bibliotečke službe. Krajnje je vreme da bi Biblioteka grada Beograda, odnosno Bibliotečka mreža Sreza, dobije jedan bibliobus.

Sadašnja situacija Bibliotečke mreže Beograda koja je postigla vidne uspehe, nameće hitno i pozitivno rešenje ovih problema. O svim ovim problemima moramo obavestiti Savet za kulturu grada Beograda, i zamoliti da nam u njihovom rešavanju pruži punu pomoć.